

תמצית דברות קודש של כ"ק אדמו"ר זצוק"ל זי"ע

~ שב"ק פרשת תולדות תשפ"ד ~

נכתב כפי הבנת הכותבים

[בלתי מוגה - מיוחד לחזרה]

נתפרשו הברכות גם על רוחניות ושניהם נמסרו ליעקב (עי' חת"ס ד"ה ויתן לך (הב') וד"ה ואברכהו).

ורבקה ידעה מכל חשבונותיו העמוקים של יצחק אבינו, אך ידעה שלחנים בעלה טורח לעבוד לתקן את עשיו, שהרי כבר שמעה הנבואה 'שני גוים בבטנך וגו' ולאום מלאום יאמץ', וביאר הר"ן בדרשותיו (דרוש השני, ודבריו מובאים בקיצור בחתם סופר ד"ה ויאמר ה' לה'), שיעקב ועשיו הם שני הפכיים המתנגדים זה לזה ביותר, והם היפך הגמור, ולא שייך שיהיה איזה הכרעה ביניהם, או יהיה זה למעלה וזה למטה או להיפך, 'כשזה קם זה נופל', ולא שייך ממוצע ביניהם, ואי אפשר שישניהם יצליחו, ולכן שלחה רבקה את יעקב שהוא ילך ויקבל הברכות לבדו, ובעיקר את הברכות על רוחניות.

ולא הברכות בלבד נכללו מרוחניות וגשמיות אלא גם הבגדים שהלבישה את יעקב היה בהם חלק רוחני וחלק גשמי, שהרי הם היו הכתנות עור של אדם הראשון שהיו לבושים רוחניים מאד, וכמו שאמרו רז"ל (מדרש רבה בראשית פרשה כ סימן יב) 'בתורתו של ר' מאיר היה כתוב כתנות אור'. וכן אנו נוהגים ללבוש בגדי שבת, לקיים את דברי הנביא (ישע' נה יג) 'וכבדתו' שפירשו חז"ל שצריכים לכבד את השבת בבגדים נאים, ובזה אנו מקיימים כבוד שבת, והדבר נראה תמוה מאחר שאנו לובשים בשבת בגדים דומים מאד להבגדים שלובשים בחול, והבעקישע השחור נראה כמעט שווה לה'רעקל' השחור שלובשים בחול, וגם לובשים שטריימל שחור, והרי יש בגדים נאים ויפים הרבה יותר מזה, ולכאורה היו כולנו צריכים ללבוש 'א' שיינע געבלימטע בעקישע', ואז יהיה השבת מכובד. אלא שאין המדובר על חלק הגשמי של הבגדים שהם יהיו יפים, העיקר הוא חלק הרוחני של הבגדים ה'כתנות אור'², שלובשים אותם באופן של 'קראת לשבת עונג', 'אז תענג על ה'.

והנה כשנכנס יעקב אבינו ליצחק אביו עם בגדים אלו נכנס עמו

ליל שב"ק

'ותקח רבקה את בגדי עשו בנה הגדול החמודות אשר אתה בבית ותלכש את יעקב בנה הקטן' (כו טו).

הנה בגדים אלו היו בגדים נפלאים ביותר, שעל ידם היה עשיו צד כל חיות שרוצה פְּנֵקֶל על ידי שכולם נמשכו לבגדים אלו, שהם היו ה'כתנות עור' שעשה הקב"ה לאדם הראשון (עי' פדר"א פכ"ד, דעת זקנים כו טו).

ורש"י ביאר מהיכן היה לו לעשיו בגדים אלו, 'שחמדם מנמרוד', אבל יש במדרשים (עי' במדב"ר ד, ה) שהבגדים האלו היה להם בירושה מאדם הראשון, שאדם הראשון נתנה לשת בנו וכו' עד נח, ונח לקחו בתוך התיבה, ואח"כ נתנה לשם בנו עד שהגיע להאבות.

והנה הקשו המפרשים (חתם סופר עה"ת) איך הותר לרבקה ליתן בגדים אלו ליעקב, הרי לא היו שלה, והיה לה רק דין 'שואל' עליהם ואין השואל רשאי להשאיל (ב"מ כט).

והנה ידוע שיעקב ועשיו חלקו בהשני עולמות, שעשיו לקח גשמיות ויעקב לקח רוחניות (ילק"ש קיא), וא"כ צריכים להבין למה אהב יצחק את עשו, והלוא ידע שעשיו לקח לעצמו את גשמיות העולם ויעקב חלק הרוחני, והיכן טעה כל כך לומר שדוקא עשיו הוא הצדיק, ולו דייקא ראוי לברך.

אלא שיצחק סבר שיעשו שותפות ביניהם, כעין יששכר וזבולון, שיעקב ישב וילמוד ויעסוק בתורה ועבודה, ועשיו יעבוד על גשמיות ויפרנס את יעקב. והברכות שרצה ליתן יכולים לפרשו בב' פנים, על גשמיות או על רוחניות כמו שנתפרשו במדרש (ב"ר טו א) על שניהם, וכוונתו היה בעצם לשניהם הן יעקב והן עשיו, אבל קרא לעשיו דוקא, שהוא יקריב עבורו קרבן פסח ובזה יוכל להעלותו [עיין באריכות יותר בשל"ם]. אבל למעשה כשבא יעקב

² וכמו שאיתא במדרש (במדבר רבה, ד, ו) שה'כתנות עור' שהלביש ה' לאדם ולאשתו, בגדי שבת היו.

¹ ז"ל: 'דהנה טבעי שני האומות הללו הישראלים והאדומים, או שהם עולים במעלה העליונה או בהיפך, וכשזה קם זה נופל, אבל שיהיה דבר אמצעי שלא תהיה האומה מולכת ולא משועבדת זה לא תמצא'.

ריח גן עדן כמ"ש רש"י (כו כז), ומובן מאליו שכאשר עשיו היה לובשם לא היה אליהם ריח גן עדן כלל, ורק כשלבשם יעקב אבינו ע"ה היה מריח אותו ריח עילאי ובפרט שליל פסח היה, וגם אצל משה רבינו מצינו שבליל פסח הוציא ריח גן עדן וקירב בזה את אותם שאע"פ שראו העשר מכות והנסים והנפלאות עדיין לא התפעלו ולא רצו למוול את עצמם, וע"י שהריחו הריח גן עדן נמשכו אל משה ומלו את עצמם ואכלו מן הקרבן פסח³ [ולכן סבר יצחק שבאופן זה הוא יכול לקרב גם עשו ולהעלותו בלילה הקדוש הזה].

וזהו מה שלבש יעקב אבינו כשנכנס אצל יצחק להתברך, שחלק הגשמי של הבגדים אכן שייך לעשיו, וזה מה שגזל מנמרוד, וחלק זה אינו אלא למהר צידת חיות, ואותו חלק אכן אין רבקה רשאית ליתן ליעקב, אבל חלק הרוחני שבהם הם ירושה מאדם הראשון ליעקב אבינו דוקא, שהוא היה מתקן חטאו של אדם הראשון כנודע פירוש הפנימי במאמר חז"ל 'שופרי' דיעקב אבינו מעין שופרי' דאדם הראשון' (ב"מ פד. ועי' זוה"ק ח"א לה: וקמב), ואין לעשיו שייכות בחלק הזה כלל. ואכן אין לנו השגה איזה יחוד נפלא היה כשנכנס יעקב אבינו ליצחק אביו בלילה הקדוש הזה, ועי' בורע קודש שכותב שבשמות 'יעקב' ו'יצחק' בכל אחד מהם יש כמה היוו"ת, ויחדיו עוררו יחוד נפלא.

***

גם בברכותיו של יצחק מרומז הענין שעשיו ויעקב הם כאש ומים שלעולם לא ישכנו יחד ותמיד כשזה קם זה נופל, שברכו 'מטל השמים ומשמני הארץ', ו'משמני מורה על עניין השמן שישראל נמשלו לו⁴, שכמו ששמן אינו מתערב ותמיד עולה למעלה כך ישראל אין יכולים לערב בשום אומה (שמו"ר לו א), ובפרט בעשיו אינם יכולים להתערב בשום אופן כנ"ל. וכתבו המפרשים שעדיין לא נתקיימו ברכותיו של יצחק ליעקב ועדיין אנו ממתנינים להם, כי אנו צריכים שלא יהיה לנו שום שייכות עמהם ונהיה אתם כשמן ומים שלעולם אינם מתחברים, וכל זמן שאנחנו משוכנעים מחוות דעתם לא מתקיימים הברכות, כי כל מגמתם אינן רק בשביל עצמם, ואנחנו מלאים חלומות ודמיונות שהם עוזרים אותנו. במלכי פרס מצינו שעזרו בבניית המקדש (עזרא פרק א ופרק ו), אבל אדום אי אפשר שיהיה לו שייכות עם בנין המקדש, שהרי כתיב 'ולאום מלאום יאמין' ואי אפשר שיהיו ביחד ושיהיה איזה שותפות ביניהם.

והרי כבר ביארנו שזה החילוק העמוק שבין יעקב ועשו, שעשו משתמש עם הבגדים לחטוף חיות ו'מיסלס' ו'טאנקען', והכל אצלו משתמש עבור מטרה גשמית והנאות תענוגי עולם הזה, ויעקב משתמש עם בגדים אלו רק כדי להמשיך ריח גן עדן, וא"כ איך ייתכן שום שייכות בין שני ההפכים הללו, יעקב ועשיו. ובפרט שהלכה היא בידוע שעשו שונא אותנו ואין יכולים לשנות זה. וע"י עבודתינו אנו יכולים להמשיך ריח גן עדן, והשי"ת רוצה ומוכן להשפיע ריח גן עדן, 'אבער אונז זענען פארנומען מיט מעשיות און נארישקייטן'.

ומכל מקום, אע"פ שלפעמים אנו טועים ומתפתים להתחבר מעט לעשיו בדעות או במעשים, הרי גם כשחטא אדם הראשון והחביא את עצמו, בא הקב"ה לחפש אותו ולהלבישו בכתנות עור האלו, וכן אנחנו אע"פ שחטאנו הקב"ה מחפש אותנו ורוצה לדבר עמנו, ואם עם אבימלך דבר ה' ולהגר דיבר ה', בן בנו של קל וחומר שעמנו ידבר ה' ויורה לנו את דרך הטוב שהרי אנחנו צמאים לשמוע דבר ה' ואין אתנו יודע עד מזה, ואם איננו שומעים את קול ה' הדובר אלינו מוכח מזה שאנו מחביאים את עצמינו כל כך עד שאין אנו שומעים אותו...

אמנם יש לנו הכח הזה לעורר ריח גן עדן, ע"י כח האבות, שיעקב אבינו כבר המשיך ריח גן עדן, ואנו יורשים שלו מדאורייתא בן אחר בן, אבל עוד נצרכה עם זה את אמונתנו שאנחנו צריכים להאמין שע"י התורה והתפלה שלנו מעוררים ריח גן עדן ושעשועים למעלה, אזי בודאי בן יעורר למעלה, ויחיש את הגאולה.

וסוף דבר הכל נשמע ד'ועמד כולם צדיקים', 'ועמד כולם קדושים', ואחר גלות כזה כבר נתלבן ונתברר כלל ישראל וכולם כבר רוצים לשוב הביתה, יעזור השי"ת שכן נוכה לראות 'לעכטיגע זמנים' בביאת גואל צדק במהרה בימינו אמן.

צווייטע תורה

ב'אור המאיר' כתב דברים יקרים מאד על הפסוק 'גשה נא ושקה לי בני', שהקב"ה קורא לכל אחד ואחד מישראל ואומר לו 'קרב נא את עצמך אלי, אני רוצה לנשק אותך', ועל ידי מעשים טובים מעורר האדם בחינת 'נשיקין' למעלה, וזה הכונה 'ושקה לי בני', שיגרמו בשמים ממעל בחינת נשיקין.

הספר 'אור המאיר' בדרך כלל הוא ספר חריף מלא מוסר, כ'האב

אל משה ואל אהרן זאת חקת הפסח וגו', מיד נתנו עצמן ומלו, ונתערב דם הפסח בדם המילה, והקב"ה עובר ונוטל כל אחד ואחד ונושקו ומברכו, שנאמר (יחזקאל טז ו) 'אעבור עליך ואראך מתבוססת בדמיך וגו'', חיי בדם פסח חיי בדם מילה'.

⁴ והוא מעניינא דיומא, שהרי אנו מוכנים ועומדים להיכנס לימי חנוכה הנעלים.

³ שמות רבה פי"ט ה: 'הרבה מהן לא היו מקבלים עליהם למול, אמר הקדוש ברוך הוא שיעשו הפסח, וכיון שעשה משה את הפסח גזר הקדוש ברוך הוא לארבע רוחות העולם ונושבות בגן עדן, ומן הרוחות שבגן עדן הלכו ונדבקו באותו הפסח, שנאמר (שה"ש ד טז) 'עורי צפון ובואי תימן', והיה ריחו הולך מהלך ארבעים יום, נתכנסו כל ישראל אצל משה, אמרו לו בבקשה ממך האכילנו מפסחך מפני שהיו עיפים מן הריח, היה אומר הקדוש ברוך הוא אם אין אתם נמולין אין אתם אוכלין, שנאמר 'ויאמר ה'

שנכזבה תקוותו לקרב את עשיו אל הקדושה].

וכשנכנס יעקב אבינו לאוהל יצחק עם המטעמים וריח גן עדן שאופף אותו וראה שאביו רוצה לעמוד ולהתפלל ולומר הלל דליל פסח וכו' נתיירא מאוד, שהרי בכל רגע ורגע יכול עשו להגיע, כמו שאכן כתיב 'אך יצא יצא וגו' והנה עשו אחיו בא מצידו, לכן אמר יעקב לאביו 'מקודם שבה ואכול, ואח"כ תוכל להתפלל כפי מה שתמצא...'

וכל זה הוא רמז לענין החפזון בליל הסדר שנצטוו בו דור יוצאי מצרים (שמות יב יא) וכך נמשך בכל הדורות עד דורינו, דהלא כבר בליל הסדר הראשון שמופיע בתורה זירו יעקב את אביו לאכול מהר.

ופנימיות הענין הוא, שידוע מספה"ק (שער הכוונות פסח דרוש א) דבכל ליל פסח יש אתערותא דלעילא, ע"ד בני ישראל שלא היו ראויים לגאולה אלא ה' הופיע עליהם את אורו וגאלם, ולכן צריך שיכיר האדם שבאמת הוא אינו עושה כלום, 'עדער איינער וויל זיך ארויס געבן פסח ביינאכט' ולהוציא את הרגשותיו והשגותיו הנעלים, אבל ממהרים ומזדרזים כל העת כדי לאכול האפיקומן קודם חצות, וזאת כדי שלא יחשוב האדם שע"י עבודתו נעשו כל האורות וההשגות אלא ידע בבירור שהכל מאתערותא דלעילא.

אבל ימי החנוכה הבאים לקראתנו אינם כפסח אלא באו באתערותא דלתתא, שהרי לפני שנתעוררו היהודים לפעול לא פעל הקב"ה כבי' לנוכח גזירות היונים, והחשמונאים הוצרכו להתעוררות אהבה לקום ולהילחם במהרסי הדת כדי שנעשה נס חנוכה.

***

מציינו בירושלמי (ברכות סוף פרק שמיני) דגוי אחד פגע את רבי ישמעאל ובירכו, אמר לו רבי ישמעאל 'כבר מילתך אמירה' [דהיינו תשובתך כבר כתובה בתורה], פגע בו גוי אחר וקיללו, ואמר לו ג"כ 'כבר מילתך אמירה', אמרו לו תלמידיו, רבי אמרת לשניהם אותה תשובה, אמר להם שכן כתיב באברהם אבינו [וגם בפרשתנו כשברך יצחק את יעקב] 'אורריך ארור ומברכך ברוך', שכל מה שהם מברכים או מקללים, הכל חוזר לעצמם.

וכן יש לדעת בזמן בו אנו עומדים שרואים אכזריות הישמעאלים ימ"ש, שקללתם אל חיקם תשוב וכל מה שעושים לעצמם הם עושים. [וקצת מרומז זה בשמו של רבי ישמעאל, והוא רק רמז בעלמא כי ודאי שאין להתנא הקדוש ח"ו שייכות כל שהיא לאומות ישמעאל].

של"ם

'ויתרוצצו הבנים בקרבה ותאמר אם כן למה זה אנכי ותלך לדרוש את ה' (כה כב).

פרשה זו היא פרשה סתומה, שאין יכולים להבין בדיוק מה

עם מורא צו לערנען', אבל כאן הוא כותב דברים מלאי מתיקות ואהבה מאבינו שבשמים, כי כך חיו הצדיקים, כל עבודתם היתה באופן של חיבה ואהבה לבורא ית"ש, ועי"ז הגיעו להיכן שהגיעו, ולכן צדיק כה'אור המאיר' יכול לומר דברים כאלו, כי הוא אכן חי באופן זה. מאידך אצלינו יש עיתים שעוברת מחשבה שכל עבודת השי"ת הוא לעול ולמשא, אבל האמת היא שהקב"ה אינו בעל טבע רע ח"ו שרוצה למרר חיי האנשים ולחייבם לעשות בשבילו כל כך דברים קשים... אלא הכל לטובתנו השלימה והאמיתית מהאהבה הבלתי מוגבלת של אבינו אב הרחמן אלינו. ובאמת אנו יכולים להגיע לתכלית העבודה הנרצה ויש לנו את הכוחות לכך, אלא שאין אנו מכירים בהם ובגודל מעלת עבודתנו למעלה.

וזה היה דרכו של הבעל שם טוב זי"ע ועי"ז הגיע למדרגותיו הגבוהים, שהבין היטב שהקב"ה רוצה לנשקו והוא מעורר נשיקין למעלה ע"י עבודתו. וזה הטעם שעדיין לא נתקיימו בעם ישראל ברכתיו של יצחק אבינו כמו שכתבו הראשונים, מאחר שעדיין אין אנו משיגים גודל השיבות עבודתנו לבורא ית"ש. יעזור השי"ת שיהיה לנו השכל להבין זאת ולהכיר בכוחותינו להוציא זאת אל הפועל.

דריטע תורה

המפרשים מדייקים בדברי יעקב ליצחק 'קום נא שבה', מהו שאמר 'שבה', ורש"י עמד בזה ופירש שהוא 'לשון מיסב על השלחן'.

ויש לבאר באופן נפלא, דהנה יצחק היה רגיל להתפלל אצל מערת המכפלה, כדאיתא בזה"ק (ח"ב לט): על 'ויצא יצחק לשוח בשדה' דהיינו מערת המכפלה דכתיב בה (לעיל כה, י) 'השדה אשר קנה אברהם מאת בני חת', וכשהיה יצחק נכנס שם היו עולים שם ריחות עילאיים קדושים מגן עדן. אמנם כעת היה יצחק סגי נהור כלוא בבית ולא היה יכול לילך שם עוד (עי' רש"י להלן כה יג). והנה יצחק אבינו היה יושב באהלו וממתין לשובו של עשיו, ואז נכנס יעקב אבינו ועמו נכנס ריח גן עדן (רש"י להלן פסוק כז), ומכיון שהרגיש שנכנס ריח גן עדן אצלו רצה לעמוד להתפלל כהרגלו משנות קדם במערת המכפלה. ובפרט שכתב רש"י (כו ט) שליל פסח היה, ונתאר לעצמינו השמחה שהיה אז ליצחק כשסבר שתיקן את עשיו בליל פסח [כמו שביארנו באריכות בשל"ם, עיי"ש], והנה הוא מעלה ריח גן עדן כריח שדה אשר ברכו ה', והוא כבר מזכיר שם שמים ואומר (פסוק ב) 'כי הקרה ה' אלקיך לפני', וסבר יצחק שקדושת הליל הקדוש הזה השפיע על עשיו בנו להכניסו אל הקדושה [כמו שהצליח משה רבינו לקרב בלילה הזה את אותם אנשים מבני ישראל שלא התפעלו מכוח השי"ת אף לאחר עשרת המכות, ועשה זאת על ידי שהמשיך לארץ ריח גן עדן (עי' שמו"ר יט ח)], ומתוך שמחה זו רצה לעמוד להתפלל ולהודות להשי"ת על כל טובותיו [ומשום כך, כשנתוודע יצחק שכל שמחתו היתה לשוא, שכשעשיו בא לא היה ריח גן עדן עמו, אלא גיהנם פתוחה תחתיו (רש"י פסוק א), חרד חרדה גדולה עד מאוד, מאחר

איתרחש כאן, וזה דבר מוזר מאד ששני עוברים במעי אדם יתרוצצו זה עם זה, ושכבר יהיה להם נטי' לרוץ לבית עבודה זרה או לבית המדרש. אבל הענין הוא שיש התנגדות גדולה בין יעקב ועשו, שכל אחד מתנגד להבירו בעצם כמ"ש 'ולאום מלאום יאמץ', וזה מורה לנו את הדרך במשך כל הדורות, וכפי שיבואר.

כתיב בפרשתינו שיצחק אבינו אהב את עשיו, ובהמשך הפרשה אף נאמר שרצה שדוקא עשיו יקבל הברכות. ויש דברים בגו, שהרי יצחק ידע מה טיבם של בניו, ולא טעה בזה לחשוב שעשיו הוא הצדיק ויעקב אינו כלום. אלא שיצחק אבינו 'האט אריין גע'ארבעט אין דעם עשיו', וכתב הרה"ק מקאמאראנא זי"ע שבאמת היה עשיו גדול 'אלף פעמים מיעקב'⁵, שהיה בו כוחות עצומות, ואת אלו הכוחות רצה יצחק להוציא אל הקדושה, אלא שלא עלה זאת בידו כי עשיו בחר בדרך הרע ואבד את הכל.

והנה חזינן דעשיו יצא לתרבות רעה ביום אחד, כמ"ש רש"י (כה"ל, ולעיל טו טו) שאותו היום שמת בו אברהם אבינו יצא עשו לתרבות רעה [ולכן אברהם אבינו נפטר באותו היום כדי שלא יראה השחתתו (רש"י טו)], ובאותו היום עבר על ה' עבירות חמורות⁶ (ב"ב טז:), ודבר פלא הוא, שבדרך כלל היוצא לתרבות רעה יורד מטה מטה דרגה אחר דרגה, ואינו מרשיע בבת אחת עד שעובר ה' עבירות חמורות ביום הראשון.

אלא שענינו של עשיו הוא עבודת הגבורות, שזהו ענין 'אדמוני' (כה"ל), והיא ההתנגדות שיש בתוכיות האדם נגד עשיית רצון אביו שבשמים. ולעשו היו נסיונות גדולים מאד והמלחמה שבתוכו היתה מלחמה כבדה מאד, ופשיטא דלעומת זה היו טמונים בו כוחות עצומים להתגבר על כוחות הרע. ולמושך ט"ו השנים שחיו שלשת האבות יחד [שיעקב ועשו היו בני ט"ו כשמת אברהם], פעלו כל האבות שעשיו יוכל להתגבר ואדרבה יגדל להיות גדול מאד [ואף יותר מיעקב כנ"ל], וביום שמת אברהם הגיע להנקודה שהיה צריך לבחור אם ילך בדרך טוב או רע, 'און ס'האט געקראכט', [וכשאנו רואים הנסיונות הקשים שבדורינו יכולים להבין קצת 'זוי אזוי ס'האט געקראכט ביי אים'], ובסופו של דבר לא יכל לעמוד בנסיונותיו רח"ל וכל כוחותיו הרעים פרצו לחוץ ונתגלו בכיעורם.

ויצחק רצה להעלות את עשו בליל פסח, כמו שהקב"ה הכניס ריח גן עדן בקרבן הפסח של משה רבינו במצרים ועל ידי זה קירב גם את אותם שלא רצו למול את עצמם מקודם (שמו"ר יט ה), ולכן צוה

⁵ ז"ל ב'היכל הברכה': 'והרשע הזה אלו היה בוחר בטוב היה יכול להיות צדיק גדול אלף פעמים מיעקב, כי יעקב השיג בהשגות משה, והוא אם היה רוצה לבחור בטוב היה יכול לעלות למדרגת משיח ליחידה דאצילות בסוד אדמוני עם יפה עינים'.

יצחק את עשו לעשות לו המטעמים בכדי שיברך אותו ועי"ז יוכל להילחם ביצרו. אבל רבקה כבר שמעה הנבואה משם בן נח 'ולאום מלאום יאמץ' (כה"ל), שאי אפשר שגם יעקב וגם עשו שניהם יצליחו ויתעלו, אלא כשזוה קם זה נופל (רש"י שם), וידעה שאפילו את המידה הטובה של כיבוד אב שסבר יצחק שיש לעשיו וזוה אפשר לאחוז ולהעלותו אין לו באמת, כי הרי עשו היה מוכן להביא לאביו לאכול כלב מפני שלא הצליח לצוד חיה כשרה כידוע (תרגום יונתן כו לא)⁷, ולכן עשתה מה שיכלה כדי שיעקב יקבל הברכות, כי ודאי שאין כוונת יצחק ליתן הברכות לעשיו בלא תיקון לנפשו.

ובסופו של דבר התיקון של הקדושה נגד צד הטומאה נעשה דור אחר דור ע"י יעקב ובניו ולא ע"י עשו, שיעקב אבינו הצליח בעבודתו לתקן חטא אדם הראשון, והוא היה בבחינת אדם הראשון ממש, כידוע מספ"ק על דרך אמרם 'שופרי' דיעקב אבינו מעין שופרי' דאדם הראשון' (ב"מ פד. ועי' זוה"ק ח"א לה: וקמבב), וגם דוד המלך היה בבחי' תיקון לאדם הראשון, שהרי כל שנותיו היו ממה שנתן לו אדם הראשון, כנודע שהוצרך לחיות אלף שנה ונתן שבעים מהם לדוד שלא היו לו שנות חיים כלל (זוה"ק ח"א צא:).

אמנם ח"ו לחשוב שכל עבודתו של יצחק היתה לריק ולא הצליח במה שעמל להעלות את עשיו, כי אע"פ שלא הצליח לתקן את עשיו עצמו, פעל בעבודתו שנוכל אנהנו ללחום נגד התנגדות הזה המתגבר עלינו, כי עש"ו בגי' שלו"ם, וצריכים כוחות למעלה מדרך הטבע שנוכל לעשות שלום בתוככי נפשותינו בין ההתנגדות של יעקב ועשיו, וזה יש לנו בכח יצחק אבינו שפעל בקדושתו על עשיו. וכן יצחק הוציא ממנו נשמות קדושות, כמ"ש האר"י עה"פ 'כי ציד בפיו' שהיה טמון בו נשמת רבי עקיבא ונשמת רבי מאיר (עי' ליקו"ת, עובדיה), שהם הם יסוד כל התורה שבעל פה שלנו, וגם דלה ממנו גם את נקודת דוד המלך, כי על דוד המלך כתיב (שמואל א טו ג) שהיה 'אדמוני עם יפה עינים', ואלמלא מקרא כתוב אסור לאמרו, שאכן היה 'אדמוני' כעשו שמורה על רציחה ומידות מגונות (עי' ב"ר סג ח), אבל 'יפה עינים', דהיינו שהוא יודע היטב איך להסתכל על כל זה ואיך לעמוד נגד נסיונות.

ודבר נפלא הוא שגם אצל עשו וגם אצל רבי עקיבא חזינן דהיתה מהפכה גדולה בגיל ארבעים בנישואי נשים. דמבואר בתורה (טו לה-לה וברש"י) דכשהיה עשיו בן ארבעים הוסיף ברשעותו ולקח המרשעות יהודית בת בארי ובשמת בת אילן שהיו 'מורת רוח

⁶ ז"ל הגמ': 'חמש עבירות עבר עשו הרשע באותו היום, בא על נערה מאורסה והרג את הנפש וכפר בעיקר וכפר בתחיית המתים ובזה את הבכורה'.

⁷ ולפי"ז יש לעיין על מה שידוע שעשו היה מהדר במצות כיבוד אב וכדאיתא בחז"ל (ב"ר סה טז), והרי חזינן דהיה מוכן להאכיל את אביו הקדוש בלב.

רצון אבינו שבשמים. וכן דוד המלך ע"ה השתמש עם כה האש והגבורות שבו לבעור בה' בשירות ותשבחות ובלמוד התורה, ובשירות ותשבחות שלו אנו משתמשים עד היום הזה.

***

והדרך היחיד לאדם שנתן לו השי"ת טבעים רעים שיצליח בעבודה קשה כזו היא רק ע"י שמחה, וכן עשה דוד המלך, שכל ימיו לא פסק מלומר שירות ותשבחות להשי"ת, כי ע"י שמחתו ששמח בה' הגיע להיכן שהגיע. וזאת היתה גם עבודת יצחק אבינו, שיצחק הוא לשון שמחה שהרי נקרא על שם הצחוק (רשי"י ז"ל), וכמו שמרומז בשם של יצחק ורבקה שהם הר"ת של בפי ישרים תתרומם ובשפתי צדיקים תתברך ובלשון חסידים תתקדש ובקרב קדושים תתהלל⁸, וכך רצה לפעול על עשו ג"כ שמחה של מצוה שעל ידה יצליח להתגבר על נסיונותיו הקשים.

וענין השמחה הוא שישמח האדם מאד בהשי"ת, ולא רק שיש לו 'ידיעה' שהוא יהודי, כמו שיש לו ידיעה שצריך לאכול 'נאכטמאל' וגם שצריך לאכול 'פרישטאג' וגם צריך ללמוד קצת ולהתפלל, כי אין ידיעות אלו עושים שינויים בהאדם, אלא כשיש לאדם את נקודת השמחה אמיתית בהשי"ת אזי אינו מסיח דעתו ממנו אפי' לרגע אחד, ובכל מצב שהוא נמצא כל רצונו וחפצו אינו אלא איך יכול לעורר עוד נחת רוח להשי"ת, ובזה בערו הצדיקים הבעל שם טוב הק' ותלמידיו, על דרך אמרם ז"ל (ערכין ספ"ו) 'אין להקדש אלא מקומו ושעתו', באותו מקום ובאותו רגע שהאדם עומד, שם צריך לעבוד את השי"ת ואינו צריך לחפש אחר מקומות וזמנים חשובים ביותר, שבכל רגע ורגע יכול לעשות נחת רוח לבוראו, בכל אופן שיהיה, עכשיו, וכאן.

וב'אור לשמים' בפרשתנו איכא ב' חידושים בענין השמחה, בתחילה (בדבור הב') כתב שניקודם של מילת יְרָאָה ומילת שְׂמֵחָה שווים המה, לומר שצריך גם ל'עבדו את ה' ביראה' (תהלים ב' א') וגם ל'עבדו את ה' בשמחה' (שם פ"ב), ושניהם שווים, ובהמשך (ד"ה עקב) מביא מרבנו הרבי מלובלין זי"ע שפ' הפסוק (דברים ז"ב) 'והיה עקב תשמעון', ד'והיה' הוא לשון שמחה (ב"ר מב"ג), דאפילו שמחה בבחינת 'עקב' דהיינו שמחה שאינה של מצוה כ"כ, בכל זאת הרי היא דבר גדול. כי נחוצו מאד להשתמש עם שמחה ולעבוד את השי"ת מתוך מצב רוח של שמחה, ולעורר את השמחה לפני שלומד ולפני כל מצוה, ובלא זה לא יתקיים. וזה היתה כל עצמותו של הרבי מלובלין זי"ע כנודע שהיה חטיבה אחת של שמחה, וכמו שהעיד הרה"ק בעל חידושי הרי"ם זי"ע, כשראה כתב יד ממנו ואמר שכל כולו 'א' שטיק שמחה', וכך בערו הצדיקים כל ימיהם בשמחה ועי"ז הגיעו למעלתם. ולכן נהוג לעשות שמחת בר

ליצחק ולרבקה'. וכן מצינו אצל רבי עקיבא שגם לו היתה עבודה קשה של גבורות, שלמשך ארבעים שנה היה עם הארץ גדול, ועד כדי כך שהיה אומר 'מי יתן לי תלמיד חכם ואנשכנו כחמור' (פסחים מט:), ולא היתה התורה יכולה ליכנס בליבו (עי' אדר"נ פ"ו), והאר"י ז"ל גילה שמושם שמקור מוצאו היה מבן גרים לא היה יכול רבי עקיבא ללמוד עד מ' שנה (עי' שער הגלגלים הקדמה לה), אמנם אחר ארבעים שנה נשא רבי עקיבא את רחל הצדיקת ונתהפך לאדם אחר לגמרי, ופתאום התחילה תורה ליכנס לתוכו, ועבר בירורים גדולים וקשים עד שהגיע למה שהגיע ונעשה 'רבי עקיבא', ולבסוף כשהגיע ל'ויצאה נשמתו באחד' (ברכות סא:) זה היה הקנאק' וזה היה בירור גדול ונישא, ועד היום הזה אנו נהנים מזה, כמ"ש האריז"ל (פע"ח שער הזמירות פרק א) שכל כוחנו להעלות מיין נוקבין וניצוצות במשך כל שנות גלותינו הוא אך ורק על ידי כה העלאת מיין נוקבין ומסירות נפשו של רבי עקיבא ועשרה הרוגי מלכות, וכן כל התושבע"פ שלנו אינו אלא ממנו (סנהדרין פו.).

ושני המעשים [דעשיו ורבי עקיבא] מכוונים לדבר אחד, שמחות עצומים של טוב ורע היו נאבקים בתוכם, עד שהגיעו לרגע נקודת הבחירה שהוצרכו להגיע להחלטה מה הם רוצים באמת, וזוה בא הקראק' שמרגע לרגע יצא עשיו לתרבות רעה באופן משונה כזה, ולעומתו רבי עקיבא צמח מרגע לרגע להיות התנא האלקי רבי עקיבא.

וכן לדוד המלך היתה ג"כ עבודה קשה של גבורות, וכשבא שמואל למשוח למלך את אחד מבני ישי הרי ישי אביו חשב שדוד הוא ממור, ומשום לא הביא אותו לשמואל שהיה סבור שאינו בנו, ורק אחר ששמואל ניסה למשוח כל שאר בניו וראה שלא היו ראויים, ואמר שיש לו נבואה למשוח אחד מבניו, רק אז שלח ישי לקרוא את דוד (שמואל א' טז), ובא דוד וראה אותו שמואל שהיה 'אדמוני' ונתיירא מאוד ואמר 'אף זה שופך דמים כעשיו' (ב"ר סג ח), שהיה אכן בו התנגדות גדול אל הקדושה, ואף מצינו שנתלה בו חטא בת שבע. אך מאידך הרי העיד על עצמו 'ולבי חלל בקרבי' (תהלים קכב) דהיינו שהרג את יצרו הרע. והאמת היא שאינו סתירה כלל, שזו ההתנגדות הדרושה בליבו למי שעליו להגיע להיות 'דוד המלך', שרק לאחר שיש מלחמות גדולות ועצומות בנפשו בין צד הטומאה לצד הקדושה יכול להעפיל ולזכות לצדקות ומעלה כזו.

וכשמצליח האדם להכניע את הרע אז משתמש עם כל הכוחות שלהם לצד הטוב, כמ"ש בפרשתן שרבקה הליבישה ליעקב את בגדי עשו בנה הגדול 'החמודות', שהוא לשון של חמדה וחשק ורצון, שעשיו היה חומד את חמדותיו שמצד הסט"א, אך רבקה הליבישה אותם ליעקב כי כשיעקב לובשם אזי החמדה הוא לעשות

⁸ ושמותיהם בגי' תקט"ו כמנין ואתחנ"ן, שגם משה רבינו השתמש בה, וגם הוא נקבר במערת המכפלה (כמו שביארנו בשבת העעל"ט).

מצוה, שהמצוה הראשונה שבחור מקיים הוא שמחה, ורק ע"ז יוכל להגיע להשגות בתורה ועבודה.

'לערנען און דאווענען איז פיין און וואויל, עס מאכט א גרויסע נחת רוח ביים אייבערשטן, אבער נישט דאס ברענגט די גאולה', רק עבודת ה' בשמחה מסייעת לנו שלא לנפול למקומות החשוכים ומרים כפי שנפל עשו מחמת מלחמת היצר שבו. 'יעדער ווייסט אז מ'גייט נישט אנקומען אזוי ווי די גרויסע צדיקים, אבער מ'רוקט זיך זייער שנעל לקראת ביאת משיח, און מ'דארף זעהן זיך מיטצוכאפן'.

***

והנה בכל שנה ושנה אנו קוראים המעשה של יעקב ועשיו, והרי כולנו כבר יודעים המעשה, ואין אנו לומדים אותו מדי שנה בשנה בכדי לידע 'היסטאריע'. אלא הכונה היא עלינו, שבכל אחד ואחד יש 'יעקב ועשיו', דהיינו המלחמה בין רצונותיו של האדם, וא"כ שפיר יש לנו לחזור שוב ושוב על מעשה זה מאחר שבכל שנה אנו צריכים להיות במדריגה יותר גבוהה מאשתקד, ומדברים אודות 'עשיו' חדש שלא היה אשתקד, כי הרי ככל שהאדם מתגבר על יצרו, יצרו מתגבר עליו לעומתו עוד (עי' סוכה נב. וקידושין ל:), ולפעמים כשאדם נוכח לראות שנסיונות קשים ומחודשים מתרגשים ובאים עליו סובר האדם שהיינו מפני שנפל ממדריגתו, אבל האמת היא אדרבה, שההתנגדות היא מפני שצריך להיות זה לעומת זה, וניתן להאדם כוחות חדשים לעמוד נגדו, דאי לאו שגם ה'יעקב' היה מתגדל היה ה'עשו' הולך לישון, שהרי אתה כבר מ'חסידיו', ואם נוכחת לדעת שה'עשו' אינו שוקט על שמריו אלא מוסיף והולך בנסיונות מוכח שגם ה'יעקב' מתגדל, ולכן המלחמה ממשיכה לעולם ביותר ויותר. וא"כ כשאנו רואים נסיונות גדולות

בזמנינו, ובפרט שאנו עומדים לפני הגאולה וידוע מצדיקים שאז יהיה התגברות יתרה של הכוחות המתנגדים, מוכח מזה שיש לנו כוחות עצומות לעמוד נגדם ולהגיע למדרגות גבוהות בהשגות התורה ועבודת השי"ת. והעיקר הוא הרגע של ההחלטה, שהאדם מחליט באיזה מהלך ילך ומה יהיה מהלך מחשבתו מהיום והלאה.

ובאמת גלוי וידוע לפני ריבון העולמים שרצוננו לעשות רצוננו (נסח תפילתו של רבי אלכסנדר ברוכות יו.), אלא אנו צריכים שיהיה לנו הלב והמח המוכן לזה. ובכל יום ויום קודם הנחת תפילין אנו מתפללים 'ויניחנו לעבוד את ה' כאשר עם לבבנו', והוא מרומז בפסוק (כוו) 'וישב יצחק בגר"ר', שגר"ר היא מספר התיבות שיש בתפילין (מגלה עמוקות פרשת שלח), ויתפרש מלשון הגמ' (שבת כב.) 'גורר מטה כסא וספסל', שיגרר הקב"ה הקליפה מעל ליבנו ותתגלה הנקודה הפנימית שרוצה באמת לעבוד את ה', וכן בנקודה הפנימית של העולם הרי יש שכבת ארץ העמים על מקום המקדש (ש"ך עה"ת בראשית ד"ה ויהי האדם) ושולטת שם הקליפה בהתגברות מאד [וכן כתב בעל הטורים רמז כמה שכתוב 'שני גיים בבטנך' שהוא רמז ל' אומות שכולם באו להחריב הביהמ"ק], ואת כל הקליפות שחפצים לשלוט שם צריכים אנו לגרר ע"י עבודתינו. ואכן רואים שכבר מתעורר שם, ולמעשה 'וואס טוט זיך אפ דארט אינטערעסירט אונז נישט, מ'דארף נאר וויסן אז ס'איז דא א שטארקע התנגדות ווייל ס'ווערט שוין נתעורר די התעוררות אונז אהיים צו נעמען'.

הקב"ה יעזור 'אז מען זאל שוין זוכה זיין צו קענען דינען דעם אייבערשטן באנפין נהירין', ויניחנו לעבוד את ה' כאשר עם לבבנו, ושנזכה לראות 'לעכטיגע זמנים' בביאת גואל צדק במהרה בימינו אמן.